

IJSSELS RIVIERENLANDSCHAP

IJSSEL

ROUTE 58 km

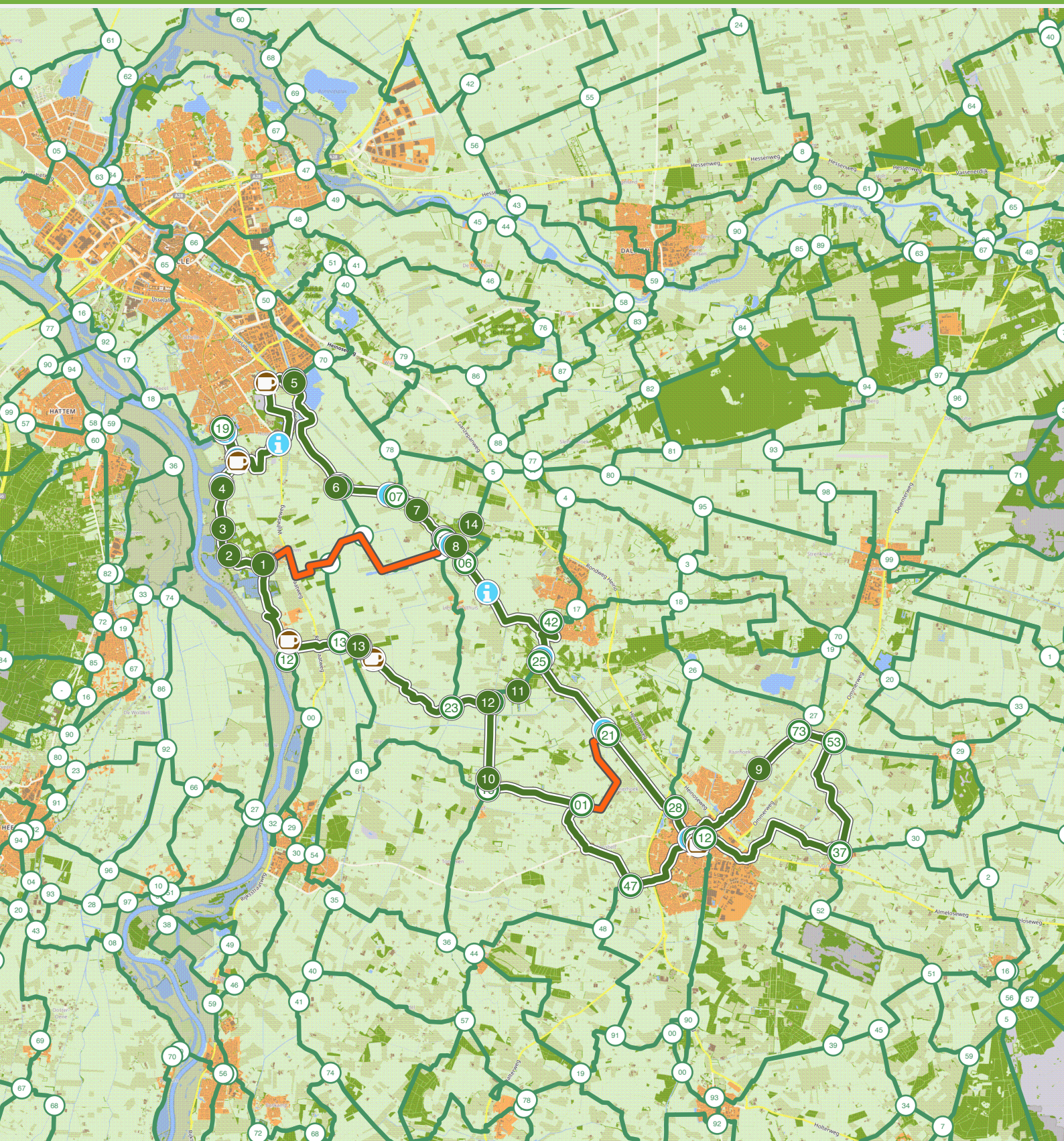

Al in een ver verleden bleken zowel de hooggelegen oeverwallen dichtbij de rivier, als de laaggelegen natte gronden in het achterland aantrekkelijke factoren om er te gaan boeren. Laat je op deze tocht meevoeren door een eeuwenoud cultuurlandschap waarin de omgang met het water de hoofdrol speelt.

Landschapsroute gemaakt door ANWB i.s.m met LandschappenNL, Kenniscentrum Landschap Rijksuniversiteit Groningen, routevrijwilliger Harry van Blijswijk

IJssels rivierenlandschap

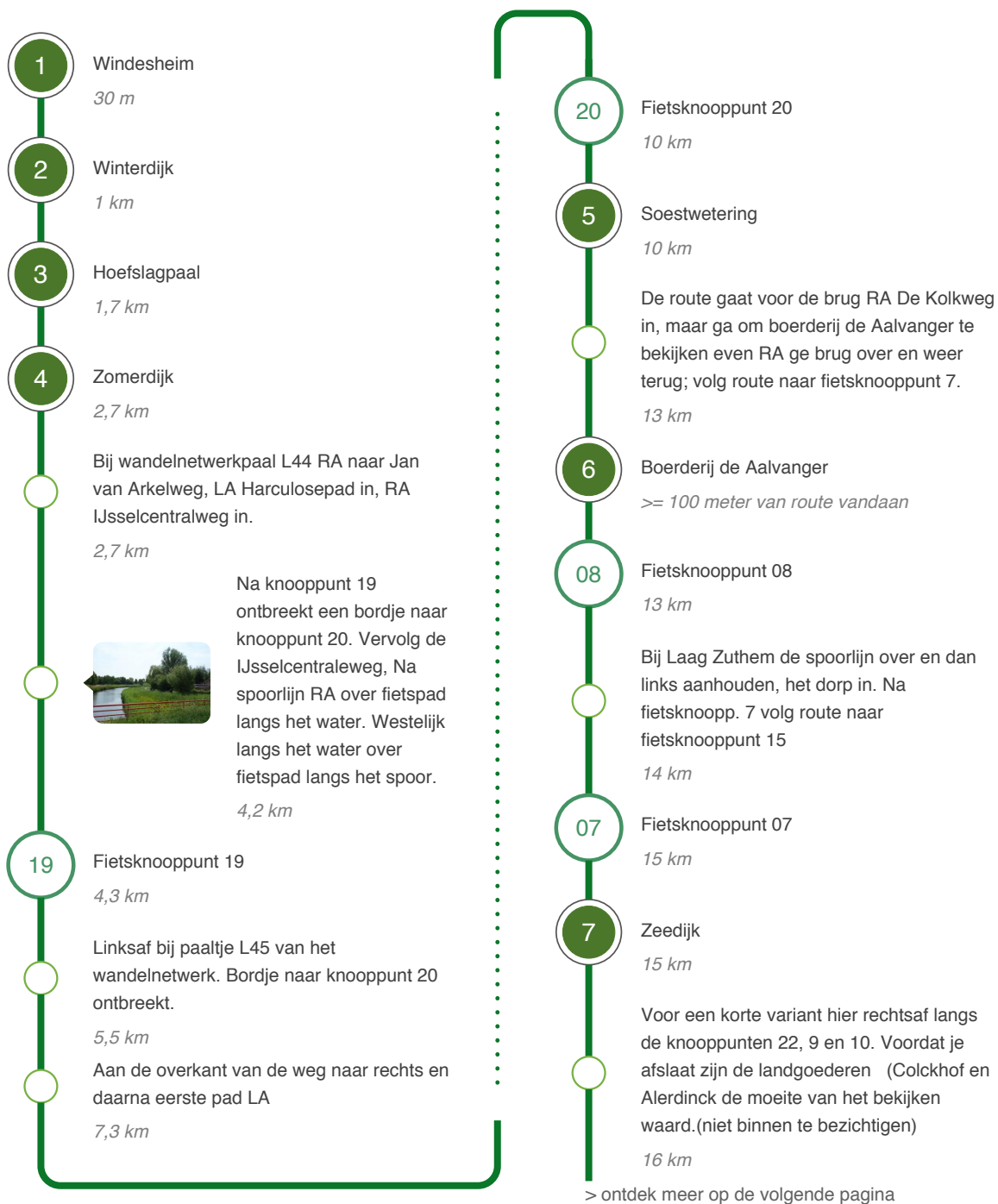
IJssel

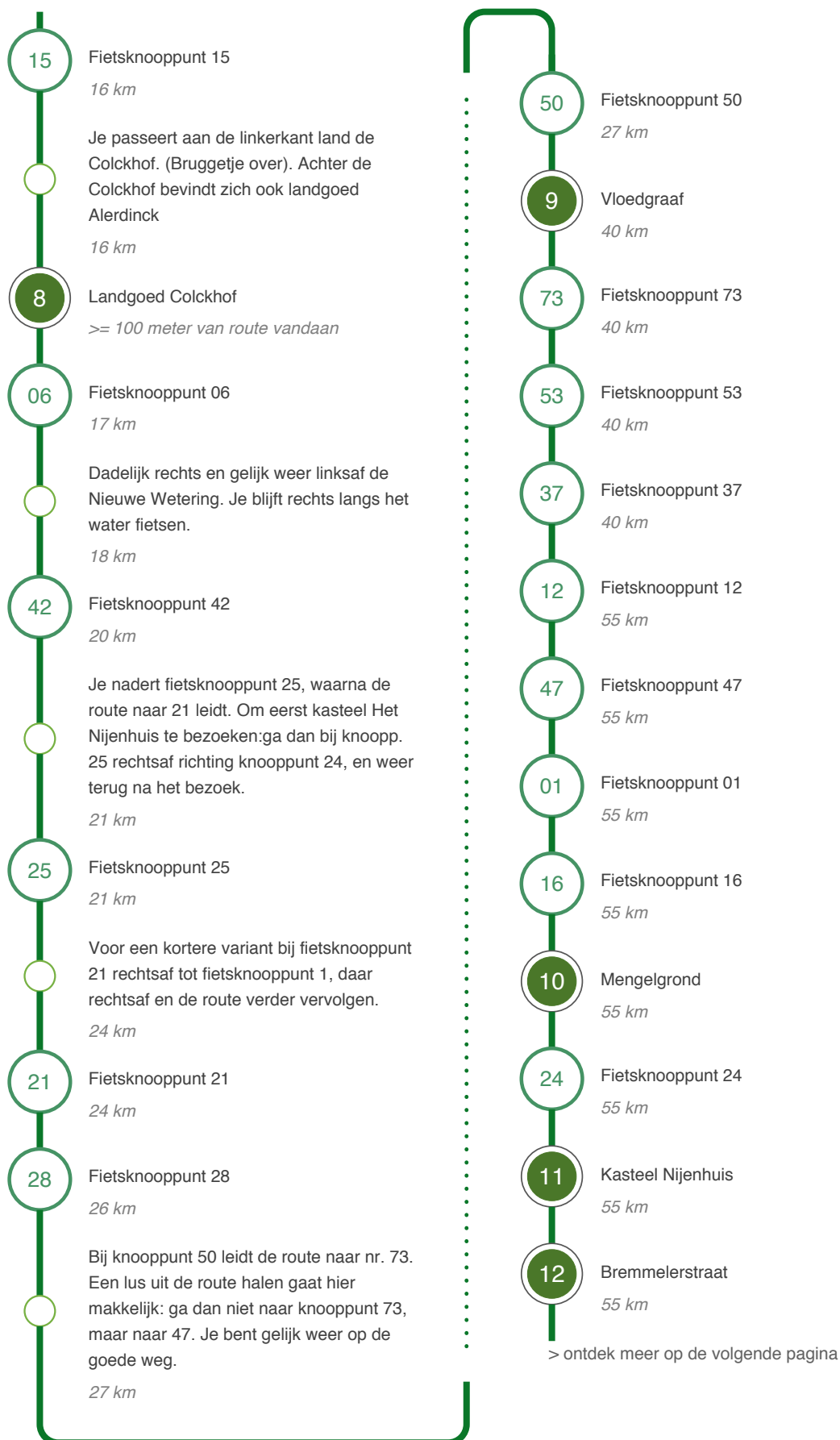
IJssels rivierenlandschap

Hoe kom ik bij het startpunt?

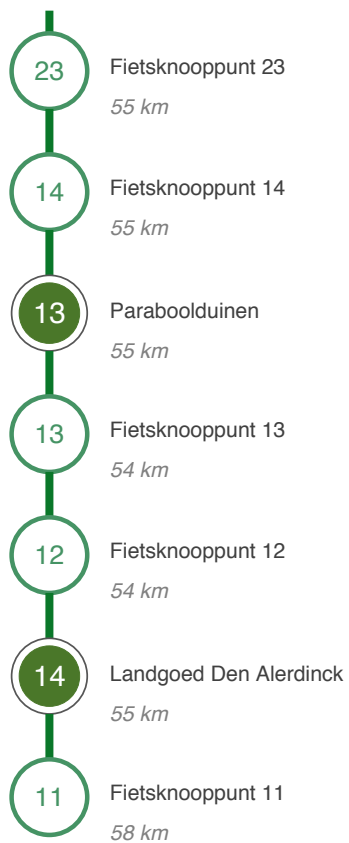
Bij Windesheimerweg 2, 8015 PR Zwolle begint de route vanaf de eerste interessante locatie; landgoed Windesheim. Andere startmogelijkheden: station Raalte; (komend met de fiets in de trein, auto parkeren is ook mogelijk). Aan de IJsselcentraleweg bij de spoorwegovergang (parkeren bij Talentum of westelijk van de spoorwegovergang aan de Commissarisweg). De route kan op 3 plekken eenvoudig ingekort worden.

Vervolg route

Vervolg route

Einde van de route

IJssels rivierenlandschap

58 km

1

Windesheim

Landgoed Windesheim

Het landgoed Windesheim ligt op een rug in het stroomgebied van de IJssel. Ten westen van Windesheim stroomt de rivier en liggen de uiterwaarden. Oostelijk ervan liggen de laaggelegen komgronden.

Het landgoed zelf is ongeveer 570 hectare en voor het grootste deel in gebruik voor de landbouw. Het eigenlijke Huis Windesheim werd in de Tweede Wereldoorlog door

brandbommen verwoest. De ruïne is nu een rijksmonument, evenals het park en diverse andere gebouwen op het terrein.

2

Winterdijk

Winterdijk

Vorbij Windesheim heb je een prachtig uitzicht over het stroomgebied van de IJssel. Het fietspad volgt de hoge winterdijk van de rivier. Deze dijk is in principe in staat om de hoogst voorkomende vloed te keren.

3

Hoefslagpaal

Hoefslagpaal

Links van de winterdijk bij nr. 6A tref je een markante stenen paal aan met letters en cijfers erop. Het is een hoefslagpaal. Vanaf het moment dat er in het rivierengebied dijken werden aangelegd, realiseerden de bewoners zich dat goed onderhoud van levensbelang was. Foto is niet van deze paal.

Onderhoudsplichtig

In het verleden waren hier veel partijen bij betrokken. Iedereen die onderhoudsplichtig was, kreeg een of meerdere dijkvakken toegewezen. Deze dijkvakken werden hoefslagen genoemd.

Om de onderhoudsvakken duidelijk te markeren werden hoefslagpalen geplaatst, met daarop letters en/of cijfers die verwezen naar de hoefslagplichtige.

Als gevolg van onder meer de dijkverzwaring zijn in de loop van de tijd veel hoefslagpalen verdwenen, maar langs de IJssel zijn nog enkele unieke exemplaren te vinden. Zeskantige arduinstenen paal gedekt met een halve bol. Inscriptie uit 1760: R 148 V 6 D 6. 1760: R 148 V 6 D 6.

4

Zomerdijk

Zomerdijk

De zomerdijk, die je dichterbij de rivier ziet liggen, is veel lager. Deze is aangelegd om het land dat vlak langs de rivier ligt in de zomermaanden droog te houden. Boeren kunnen het in die periode als weiland voor hun vee gebruiken.

Overstromen

's Winters mag de zomerdijk overstromen. Fietsend over de hoge dijk heb je links van je, bij de rivier, de zomerdijk vaak in het vizier. Het beste zichtbaar is hij aan het einde van het fietspad over de winterdijk.

5

Soestwetering

Soestwetering

Het gebied waar je doorheen fietst kent een uniek stelsel van weteringen en vloedgraven. Over de vloedgraven verderop meer; hier passeer je de Soestwetering. Weteringen zijn langgerekte waterlopen die in de middeleeuwen werden aangelegd.

Vernatting

In die tijd kreeg het achterland langs de IJssel steeds meer te kampen met vernatting. Dit had onder meer te maken met de dijk aanleg, waardoor het water niet meer natuurlijk kon afvloeien naar de IJssel.

Watergangen

Om dit probleem op te lossen werden in de lage komgronden weteringen parallel aan de rivier gegraven. Deze watergangen voerden het water af naar een punt stroomafwaarts, waar het op de IJssel geloosd kon worden. Op deze route passeer je geregeld een wetering.

Boerderij de Aalvanger

Dwarshuisboerderij

Boerderij De Aalvanger ligt in het open land ten zuiden van Zwolle, nabij de Aalvangersbrug over de Soestwetering. Het is een voorbeeld van een dwarshuisboerderij met bijbehorende schuur en stookhok.

De boerderij, waarvan de oudste delen dateren uit de 17e eeuw, heeft een karakteristieke 19e-eeuwse uitstraling.

Zeedijk

Zeedijk

Vlak buiten het dorpje Laag Zuthem gaat de route verder over een heuse zeedijk. De aanleg ervan heeft alles te maken met de Zuiderzeevloeden die in de achttiende en negentiende eeuw een aantal malen het gebied teisterden.

Stormvloed

Bij stormvloed kwam het woeste zeewater van de Zuiderzee (nu het IJsselmeer) tot aan het landgoed Alerdinck en zette het ruim één meter onder water. Daarom liet de toenmalige eigenaar van het landgoed in 1830 een dijk aanleggen.

In 1883 en 1895 vonden er opnieuw Zuiderzeevloeden plaats. Ditmaal bood de dijk bescherming en keerde het zeewater.

8

Landgoed Colckhof

Landgoed Colckhof

Landgoed Colckhof bestaat uit een buitenplaats die omgeven wordt door een 40 hectare groot landschapspark van slingerende paden, waterpartijen en verrassende doorkijkjes. Samen met het landgoed Den Alerdink vormt het een fraai bosrijk ensemble.

9

Vloedgraaf

Vloedgraaf

Net buiten de bebouwing van Raalte zie je hoe de Linderte Leide uitwatert in het Overijssels Kanaal. Het is een van de vloedgraven in het gebied. Zoals hierboven al beschreven lopen parallel aan de IJssel de weteringen.

De vloedgraven zijn watergangen die van oost naar west lopen en op de weteringen aansluiten. Verderop, net voorbij

Mariënheem, passeer je de Linderte Leide nog een keer.

10

Mengelgrond

Komgronden

Voorbij Elshof fiets je door een mengelgrondlandschap dat uniek is in Nederland. De IJssel overstroomde in het verleden de laaggelegen gebieden (komgronden) en overdekte deze met een dikke laag klei. Alleen de allerhoogste koppen bleven boven het water uitsteken.

Bemesting

Op deze zandkoppen bouwden de boeren hun boerderijen en legden ze hun akkers aan. De komgronden werden gebruikt voor beweiding en hooiwinning. Dat deze laagten aanvankelijk nog regelmatig overstroomden vond men niet erg; het slib uit het rivierwater

was een natuurlijke bemesting voor de graslanden.

Mengen

De boeren ontdekten bovendien dat men de vruchtbaarheid van de akkers aanzienlijk kon verhogen door het zand te mengen met de klei uit de komgronden.

Door deze menging ontstonden in de loop van de eeuwen de unieke 'mengelgronden', die je, fietsend over de Leugenhorst, de Kappeweg en de Bremmelerstraat overal links en rechts van de weg aantreft.

11

Kasteel Nijenhuis

Kasteel Nijenhuis

Het had maar een haar gescheeld of het eeuwenoude Kasteel Nijenhuis was in de eerste helft van de twintigste eeuw aan verwaarlozing en verval ten onder gegaan. Het was de kunstverzamelaar Dirk Hannema die de provincie Overijssel ervan overtuigde het kasteel van de ondergang te redden.

Museum

Nijenhuis is nu een museum, met de kunstverzameling van Hannema als uitgangspunt. Het park met kenmerken van zowel de geometrische aanleg als de Engelse landschapstijl en de havezate vormen een fraai ensemble.

12

Bremmelerstraat

Zandkoppen

De hoge zandkoppen waren van oudsher de beste plekken om te boeren. Tot op de dag van vandaag is dit eeuwenoude vestigingspatroon nog zichtbaar. De Kappeweg (kappe = kop, zandkop) en Bremmelerstraat is een kronkelige weg die langs de natuurlijke zandhoogten in het mengelgrondlandschap voert.

13

Paraboolduinen

Paraboolduinen

Op het punt waar de Bremmelerstraat de Rietbergweg kruist, zijn links en rechts van de weg enkele lichte verhogingen in het veld zichtbaar. Het zijn paraboolduinen, die zo'n 12.000 jaar geleden ontstonden door een samenspel van wind en vegetatie.

Daarbij blies de wind een deel van het zand weg, behalve op de plek waar vegetatie stond. Zo ontstond een uitgeblazen kern, met daaromheen een hoefijzervormig duin.

14

Landgoed Den Alerdinck

Landgoed Den Alerdinck

Landgoed Den Alerdinck heeft een omvang van 120 hectare en bestaat uit landbouwgrond, bos en natuur. In het kader van de ecologische verbindingszone tussen de Veluwe en het Vechtdal wordt een deel van de landbouwgrond omgevormd naar natuur.

